

Διάρκεια εξέτασης: 2,5 ώρες

Ι. Ράπτης, Ν. Τράκας

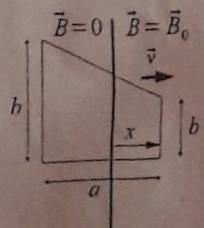
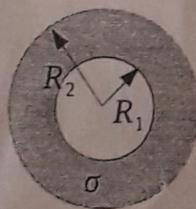
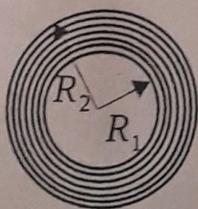
ΘΕΜΑ 1. Δύο λεπτές σφαιρικές ομόκεντρες επιφάνειες ακτίνων a και b ($a < b$) φέρουν ίσο στατικό φορτίο $+q$ η κάθε μια ομοιόμορφα κατανομημένο σ'αυτές. (α) Προσδιορίστε το ολικό ηλεκτρικό πεδίο $\vec{E}$ που προκύπτει από τις δύο κατανομές για $r < a$, $a < r < b$ και $r > b$. (β) Υπολογίστε τη δυναμική ενέργεια U του συστήματος των δύο κατανομών (δηλαδή την ενέργεια που πρέπει να καταναλωθεί για να σχηματιστεί το σύστημα των δύο κατανομών).

ΘΕΜΑ 2. (α) Μονωμένος λεπτός αγωγός τυλίγεται σε επάλληλες κυκλικές σπείρες, ξεκινώντας από έναν αρχικό κύκλο ακτίνας R_1 , και συνεχίζοντας προς τα έξω (με κάθε σπείρα να ακολουπά στην προηγούμενη). Το τελικό σύστημα έχει την μορφή ενός επίπεδου κυκλικού δακτυλίου, με εσωτερική ακτίνα R_1 και εξωτερική R_2 , και σταθερή επιφανειακή πυκνότητα σπειρών $N/(R_2 - R_1)$. Αν διέρχεται από τον αγωγό σταθερό ρεύμα I , να υπολογίσετε το μαγνητικό πεδίο στο κέντρο συμμετρίας του συστήματος. Υπόδειξη: Θεωρήστε ότι σε ένα δακτύλιο, μεταξύ των ακτίνων r και $r + dr$, το ρεύμα προέρχεται από μία συνεχή κατανομή σπειρών, και βρείτε το αντίστοιχο ρεύμα dI . Είναι γνωστό ότι το μαγνητικό πεδίο δακτυλίου ακτίνας r , που διαρρέεται από ρεύμα I , σε σημείο του άξονά του που απέχει απόσταση z από το κέντρο του, είναι ίσο με $B = \frac{\mu_0 I}{2} \frac{r^2}{(z^2 + r^2)^{3/2}}$.

(β) Επιφανειακή πυκνότητα φορτίου σ καταλαμβάνει την επιφάνεια ανάμεσα στις περιφέρειες δύο ομοαξονικών συνεπίπεδων κύκλων με ακτίνες R_1 και R_2 . Η πυκνότητα περιστρέφεται με κατάλληλη κυκλική συχνότητα ω , τέτοια ώστε το συνολικό ρεύμα να είναι όσο και το συνολικό ρεύμα NI του συστήματος των επάλληλων σπειρών του (α)-ερωτήματος. (β1) Να υπολογιστεί η συχνότητα ω και το στοιχειώδες ρεύμα dI που αντιστοιχεί στο διαφορικό δακτυλίδι $(r, r + dr)$, (β2) Να υπολογιστεί το μαγνητικό πεδίο B στο κέντρο των δύο κύκλων.

ΘΕΜΑ 3. Αγώγιμο πλαίσιο σε σχήμα τραπεζίου (βλέπε σχήμα), με $a = 2 \text{ m}$, $b = 2 \text{ m}$, $b' = 1 \text{ m}$, εισέρχεται σε χώρο με σταθερό μαγνητικό πεδίο $B_0 = 1 \text{ T}$ κάθετο στο επίπεδο του πλαισίου. α) Βρείτε τη μαγνητική ροή που διαρρέει το πλαίσιο ως συνάρτηση της απόστασης x ; β) Ποια θα πρέπει να είναι η ταχύτητα ως συνάρτηση το x , $v(x)$, έτσι ώστε η αναπτυσσόμενη ηλεκτρεγερτική δύναμη εξ επαγωγής στο πλαίσιο να είναι σταθερή; Ποια είναι η εξάρτηση της ταχύτητας από το χρόνο $v(t)$; Δίνεται η ταχύτητα v_0 με την οποία αρχικά εισέρχεται το πλαίσιο στο χώρο με το μαγνητικό πεδίο (Υπενθύμιση: το εμβαδόν τραπεζίου είναι ίσο με $(B + \beta)v/2$).

ΘΕΜΑ 4. Κυλινδρικός πυκνωτής αποτελείται από δύο λεπτούς ομοαξονικούς αγώγιμους κυλινδρικούς φλοιούς ακτίνων R και $2R$ και μήκους $L (\gg R)$ (ώστε να είναι αμελητέα τα φαινόμενα των άκρων). Τα φορτία των δυό φλοιών είναι $Q(R) = +Q$ και $Q(2R) = -Q$, και ο χώρος μεταξύ των φλοιών περιέχει γραμμικό διηλεκτρικό υλικό με σχετική διηλεκτρική σταθερά που εξαρτάται από την απόσταση r , από τον άξονα συμμετρίας του συστήματος, $\epsilon_r = 3R/r$ (για $R \leq r \leq 2R$). (α) Να υπολογίσετε το ηλεκτρικό πεδίο $\vec{E}_0(r)$, που θα υπήρχε στο χώρο μεταξύ των φλοιών, αν δεν υπήρχε το διηλεκτρικό, και το αντίστοιχο πεδίο $\vec{E}(r)$ όταν υπάρχει το διηλεκτρικό. (β) Να υπολογίσετε τη διαφορά δυναμικού μεταξύ των φλοιών, παρουσία του διηλεκτρικού, και την αντίστοιχη χωρητικότητα του πυκνωτή. (γ) Να υπολογίσετε την πόλωση $\vec{P} = \vec{P}(r)$ του διηλεκτρικού, και τις επιφανειακές πυκνότητες δέσμμιων φορτίων $\sigma_{1b} = \sigma_b(R)$ και $\sigma_{2b} = \sigma_b(2R)$, στα όρια του διηλεκτρικού, και τη χωρική πυκνότητα δέσμμιων φορτίων $\rho_b = \rho_b(r)$ καθώς και το συνολικό δέσμμιο φορτίο του διηλεκτρικού.

ΓΡΑΨΤΕ 3 ΑΠΟ ΤΑ 4 ΘΕΜΑΤΑ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ

$$\vec{E}(\vec{r}) = \sum_i \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \left(\frac{Q_i (\vec{r} - \vec{r}_i)}{|\vec{r} - \vec{r}_i|^3} \right), \quad V(\vec{r}) = \sum_i \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \left(\frac{Q_i}{|\vec{r} - \vec{r}_i|} \right) \equiv \phi$$

$$\oint_S \vec{E} \cdot d\vec{a} = \frac{1}{\epsilon_0} \int_{V(S)} \rho dV = \frac{Q_{\text{περικλ.}}}{\epsilon_0}, \quad dV = -\vec{E} \cdot d\vec{r}, \quad \vec{E} = -\nabla V, \quad V_{21} = -\int_{P_1}^{P_2} \vec{E} \cdot d\vec{r}$$

$$U = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \left(\frac{1}{2} \sum_{i=1}^N \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^N \frac{q_i q_j}{r_{ij}} \right) \quad U = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^N q_i V(P_i) \quad U = \frac{1}{2} \int_V V dq = \frac{1}{2} \int_V \rho V dV$$

$$\vec{F} = q\vec{E} + q\vec{v} \times \vec{B}, \quad d\vec{F} = I d\vec{l} \times \vec{B}, \quad d\vec{B} = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{d\vec{l} \times \hat{r}}{r^2}, \quad \oint_C \vec{B} \cdot d\vec{l} = \mu_0 \int_{S(C)} \vec{J} \cdot d\vec{a} = \mu_0 I_{\text{περικλ.}}$$

$$\mathcal{E} = -\frac{d\Phi}{dt} \quad M_{21} = \frac{d\Phi_{21}}{dI_1} = M_{12} \quad L_1 = \frac{d\Phi_1}{dI_1} \quad W_M = \frac{1}{2} LI^2$$

$$\vec{p} = \sum_i q_i \vec{r}_i = \int \rho(\vec{r}) \vec{r} d^3r, \quad \vec{N} = \vec{p} \times \vec{E}, \quad U = -\vec{p} \cdot \vec{E}, \quad F_{x(y)(z)} = \vec{p} \cdot \vec{\nabla} E_{x(y)(z)}$$

$$\vec{D} = \epsilon \vec{E}, \quad \vec{P} = (\epsilon_r - 1) \epsilon_0 \vec{E}, \quad \epsilon = \epsilon_r \epsilon_0 = K \epsilon_0, \quad \sigma_b = \hat{n} \cdot \vec{P}, \quad \rho_b = -\nabla \cdot \vec{P}$$

Εξισώσεις του Maxwell: $\nabla \cdot \vec{E} = \frac{\rho}{\epsilon_0} \quad \nabla \cdot \vec{B} = 0 \quad \nabla \times \vec{E} = -\frac{\partial \vec{B}}{\partial t} \quad \nabla \times \vec{B} = \epsilon_0 \mu_0 \frac{\partial \vec{E}}{\partial t} + \mu_0 \vec{J}$

$$\oint_C \vec{B} \cdot d\vec{l} = \mu_0 \left[\iint_S \vec{J} \cdot d\vec{S} + \epsilon_0 \iint_S \frac{\partial \vec{E}}{\partial t} \cdot d\vec{S} \right]$$

Πυκνότητες ενέργειας: $\left\{ \frac{dU_E}{dV} = \frac{1}{2} \epsilon_0 E^2 \right\} \quad \frac{dU_M}{dV} = \frac{1}{2\mu_0} B^2 \quad \text{Διάνυσμα Poynting: } \vec{S} = \frac{1}{\mu_0} \vec{E} \times \vec{B}$

Μαθηματικές σχέσεις

$$\nabla \equiv \hat{x} \frac{\partial}{\partial x} + \hat{y} \frac{\partial}{\partial y} + \hat{z} \frac{\partial}{\partial z} \quad \text{grad } \phi = \nabla \phi = \hat{x} \frac{\partial \phi}{\partial x} + \hat{y} \frac{\partial \phi}{\partial y} + \hat{z} \frac{\partial \phi}{\partial z}$$

$$\text{div } \vec{E} = \nabla \cdot \vec{E} = \frac{\partial E_x}{\partial x} + \frac{\partial E_y}{\partial y} + \frac{\partial E_z}{\partial z} \quad \nabla^2 \phi = \frac{\partial^2 \phi}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 \phi}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 \phi}{\partial z^2}$$

$$\text{curl } \vec{E} = \nabla \times \vec{E} = \begin{vmatrix} \hat{x} & \hat{y} & \hat{z} \\ \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ E_x & E_y & E_z \end{vmatrix}$$

Για σφαιρικά συμμετρικές συναρτήσεις $V = V(r)$ και $\vec{E} = E(r)\hat{r}$, είναι:

$$\text{grad } V = \nabla V = \hat{r} \frac{dV(r)}{dr} \quad \text{και} \quad \text{div } \vec{E} = \nabla \cdot \vec{E} = \frac{1}{r^2} \frac{d}{dr} (r^2 E(r))$$

Για κυλινδρικά συμμετρικές συναρτήσεις $V = V(r)$ και $\vec{E} = E(r)\hat{r}$, είναι:

$$\text{grad } V = \nabla V = \hat{r} \frac{dV(r)}{dr} \quad \text{και} \quad \text{div } \vec{E} = \nabla \cdot \vec{E} = \frac{1}{r} \frac{d}{dr} (r E(r))$$

Θεώρημα του Gauss: $\oint_S \vec{E} \cdot d\vec{a} = \int_{V(S)} \nabla \cdot \vec{E} dV$ Θεώρημα του Stokes: $\oint_C \vec{E} \cdot d\vec{s} = \int_{S(C)} (\nabla \times \vec{E}) \cdot d\vec{a}$

$$\vec{\nabla} (\phi \vec{\nabla} \phi) = (\vec{\nabla} \phi)^2 + \phi \nabla^2 \phi$$

$$\int \frac{du}{u^2 + a^2} = \frac{1}{a} \text{τοξ} \epsilon \phi \frac{u}{a}$$

$$\int \frac{du}{\sqrt{u^2 \pm a^2}} = \ln(u + \sqrt{u^2 \pm a^2})$$